

PREDKLADACIA SPRÁVA

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky predkladá návrh zákona o medzinárodnej ochrane a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „návrh zákona“). Návrh zákona bol vypracovaný v spolupráci s Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky, Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky a Ministerstvom školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky na základe Plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2025. Návrh zákona nahradí v súčasnosti platný zákon č. 480/2002 Z. z. o azyly a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o azyly“).

Návrh zákona sa prekladá za účelom nahradiť súčasnú právnu úpravu konania o udelenie azylu spoločným konaním o udelenie medzinárodnej ochrany tak, aby reflektovala požiadavky vyplývajúce z prijatia Reformy azylovej a migračnej politiky (ďalej len „Reforma“), a to najmä z nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1348 zo 14. mája 2024, ktorým sa stanovuje spoločné konanie o medzinárodnej ochrane v Únii a zrušuje smernica 2013/32/EÚ (Ú. v. EÚ L, 2024/1348, 22.5.2024) (ďalej len „nariadenie (EÚ) 2024/1348“), nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1347 zo 14. mája 2024 o normách pre podmienky, ktoré musia spĺňať štátni príslušníci tretej krajiny alebo osoby bez štátnej príslušnosti na priznanie postavenia osôb s udelenou medzinárodnou ochranou, pre jednotné postavenie utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a pre obsah udelennej ochrany, ktorým sa mení smernica Rady 2003/109/ES a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ (Ú. v. EÚ L, 2024/1347, 22.5.2024) (ďalej len „nariadenie (EÚ) 2024/1347“) a nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1351 zo 14. mája 2024 o riadení azylu a migrácie, o zmene nariadení (EÚ) 2021/1147 a (EÚ) 2021/1060 a o zrušení nariadenia (EÚ) č. 604/2013 (Ú. v. EÚ L, 2024/1351, 22.5.2024) (ďalej len „nariadenie (EÚ) 2024/1351“). Účelom návrhu zákona je taktiež prispieť k zjednodušeniu postupov a objasneniu práv a povinností žiadateľov o udelenie medzinárodnej ochrany (ďalej len „žiadateľ“), ako aj dôsledkov nesplnenia uvedených povinností a vytvorenie rovnocenných podmienok na uplatňovanie jednotlivých právnych aktov vyplývajúcich z Reformy, a to aj v oblasti prijímacích podmienok, ako to ustanovuje smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1346 zo 14. mája 2024, ktorou sa stanovujú normy pre príjem žiadateľov o medzinárodnú ochranu (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L, 2024/1346, 22.5.2024) (ďalej len „smernica (EÚ) 2024/1346“). Dôvodom pre predloženie návrhu zákona je najmä implementácia právnych aktov Európskej Únie, ktorá Slovenskej republike vyplýva z prijatia Reformy na európskej úrovni. Reforma (zjednodušene nazývaná ako Pakt o migrácii a azyly) pozostáva z implementácie deviatich nariadení [nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1359 zo 14. mája 2024, ktorým sa riešia krízové situácie a prípady vyššej moci v oblasti migrácie a azylu, a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2021/1147 (Ú. v. EÚ L, 2024/1359, 22.5.2024), nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1358 zo 14. mája 2024 o zriadení systému Eurodac na porovnávanie biometrických údajov s cieľom účinne uplatňovať nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1351 a (EÚ) 2024/1350 a smernicu Rady 2001/55/ES a identifikovať neoprávnene sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín a osoby bez štátnej príslušnosti, o žiadostiach orgánov presadzovania práva členských štátov a Europolu o porovnanie s údajmi v systéme Eurodac na účely presadzovania práva, o zmene nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1240 a (EÚ) 2019/818 a o zrušení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 603/2013 (Ú. v. EÚ L, 2024/1358, 22.5.2024), nariadenie (EÚ) 2024/1351, nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1356 zo 14. mája 2024, ktorým sa zavádza preverovanie štátnych

príslušníkov tretích krajín na vonkajších hraniciach a ktorým sa menia nariadenia (ES) č. 767/2008, (EÚ) 2017/2226, (EÚ) 2018/1240 a (EÚ) 2019/817 (Ú. v. EÚ L, 2024/1356, 22.5.2024), nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1352 zo 14. mája 2024, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) 2019/816 a (EÚ) 2019/818 na účely zavedenia preverovania štátnych príslušníkov tretích krajín na vonkajších hraniciach (Ú. v. EÚ L, 2024/1352, 22.5.2024), nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1350 zo 14. mája 2024, ktorým sa zriaďuje rámec Únie pre presídlenie a humanitárne prijatie a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2021/1147 (Ú. v. EÚ L, 2024/1350, 22.5.2024), nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1349 zo 14. mája 2024, ktorým sa stanovuje konanie o návrate na hraniciach a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2021/1148 (Ú. v. EÚ L, 2024/1349, 22.5.2024), nariadenie (EÚ) 2024/1348, nariadenie (EÚ) 2024/1347] a transpozície jednej smernice [smernica (EÚ) 2024/1346]. Keďže v zákone o azyle je transponovaná smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Mimoriadne vydanie Ú. v. EÚ, kap. 19/zv. 4; Ú. v. ES L 212, 7.8.2001), súčasťou návrhu zákona sú tiež prebraté a čiastočne upravené ustanovenia zákona o azyle týkajúce sa postupu pri poskytovaní dočasného útočiska.

Na základe požiadaviek vyplývajúcich z Reformy návrh zákona, okrem iného, zavádza novú terminológiu, ako napríklad žiadateľ o udelenie medzinárodnej ochrany, žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany, konanie o udelenie medzinárodnej ochrany, ďalej zavádza inštitút konania o azyle na hraniciach, v dôsledku čoho sa systémovo nastavila spolupráca medzi správnymi orgánmi a súdmi, pretože konanie o azyle na hraniciach sa musí zrealizovať v lehote 12 týždňov, vo výnimočnom prípade v lehote 16 týždňov od zaregistrovania žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany, pričom uvedená lehota musí zahŕňať aj odvolacie konania, umožňuje obmedziť slobodu pohybu žiadateľov, zavádza inštitút bezplatného právneho poradenstva, na ktoré budú mať žiadatelia nárok už počas správneho konania, a tiež povinnosť vyhotovovať zvukové záznamy z pohovoru so žiadateľom. Návrhom zákona sa ďalej zruší konanie o predĺženie doplnkovej ochrany, a teda doplnková ochrana sa bude tiež udeľovať na dobu neurčitú, zjednotí sa pobytový status azylantov a cudzincov s udelenou doplnkovou ochranou na trvalý pobyt, upraví sa začatie konania o udelenie medzinárodnej ochrany, určujú sa lehoty pre rozhodovanie správneho orgánu po zrušení a vrátení rozhodnutia na ďalšie konanie v súdnom konaní. Žiadateľom, ktorí sú občania členských štátov Európskej únie, podľa návrhu zákona už nebude možné poskytovať ubytovanie a starostlivosť v azylových zariadeniach, avšak v prípade cudzincov, ktorým bolo vydané rozhodnutie o odovzdaní žiadateľa do zodpovedného členského štátu, bude môcť byť povolené ubytovať sa v azylovom zariadení až do zrealizovania transferu.

Návrhom zákona sa v čl. II až čl. XVIII novelizujú súvisiace právne predpisy, napríklad zákon o pobyte cudzincov, Správny súdny poriadok, zákon o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi, zákon o zdravotnom poistení, zákon o verejnom ochrancovi práv, zákon o cestovných dokladoch, zákon o štátnom občianstve, Trestný zákon, Trestný poriadok.

Návrh zákona je v súlade s Európskou chartou miestnej samosprávy.

V navrhovanej účinnosti zákona od 12. júna 2026 sa zohľadňuje predpokladaný priebeh legislatívneho procesu a dostatočná dĺžka legisvakancie na prípravu jeho vykonávania.

Návrh zákona bol v dňoch 2. októbra až 22. októbra 2025 v medzirezortnom pripomienkovom konaní. Výsledky pripomienkového konania sú uvedené vo vyhodnotení pripomienkového konania. Návrh zákona sa predkladá na rokovanie vlády Slovenskej republiky s rozpormi, ktoré sú uvedené vo vyhlásení predkladateľa.

Návrh zákona bol dňa 8. decembra 2025 prerokovaný v Hospodárskej a sociálnej rade vlády Slovenskej republiky, ktorá si k návrhu neuplatnila žiadne pripomienky. Dňa 16. decembra 2025 bol návrh zákona prerokovaný v Legislatívnej rade vlády Slovenskej republiky a na rokovanie vlády sa predkladá po zapracovaní pripomienok Legislatívnej rady vlády Slovenskej republiky.